

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

Sectio I. An iudicium evidens de credibilitate, debeat esse supernaturale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

S E C T I O I.

*An iudicium euidentis de credibilitate
debeat esse supernaturale?*

I
Ratio dubi-
tandi.

Ratio dubitandi difficilis est pro vtraque parte, nam si dicas esse supernaturale, ergo elicitur à fide; nam omnis cognitio supernaturalis, vel est fidei, vel supponit cognitiones fidei, ex quibus deducatur; ergo a parte actum fidei omnes aliæ sunt cognitiones naturales. Si verò dicas, esse naturalem, ergo non potest deferuire immediatè ad voluntatem supernaturalem. Sicut cognitio materialis non deferuit immediatè ad animam spirituales.

Paria senten-
tiæ.

Propter hæc insinuantur varij dicendi modi circa hanc difficultatem, quorum aliqui nullam habent probabilitatis speciem, ideo sufficit eos breuiter recensere. Aliqui dicunt, illud iudicium non solum esse naturale, sed incertum, & fidei humane, vel opinionis. Contrarium tamen probauimus disp. 5. vbi vidimus, ad omnes fidei assensus prærequiri euidentiam prædictis credibilitatis. Alij dicunt, iudicium illud esse supernaturale, & elicitum à fide; quia per vnicum actum iudicij asserimus (inquiunt) Trinitatem esse credibilem, & esse veram; propterea actus dicit, esse credibilem, præcedit voluntatem credendi, propterea verò dicit, esse veram, subsequitur voluntatem, & dependet ab ea. Hic modus dicendi multum inuoluit impossibilia, scilicet eundem simplicem actum esse priorem realiter prioritate naturæ seipso secundum diuersas formalitates; quod tam repugnat, quam idem esse causam sui ipsius secundum diuersas formalitates. Deinde si quidem post cognitionem credibilitatis, manet homo liber ad volendum credere Trinitatem, ergo post illam primam formalitatem iudicij, potest non sequi voluntas, & per consequens nec alia formalitas eiusdem iudicij, quod etiam aperte repugnat: vel dicendum est, subsequi aliam formalitatem inuita voluntate, quod etiam est absurdum.

2

Propter hæc alij planè admittunt, illud iudicium esse euidentis, sed naturale secundum substantiam, licet punquam habeatur, nisi ex supernaturali providentia, & gratia Dei: quod iudicium licet prærequiratur ad introductionem fidei, dicunt tamen non esse fundamentum fidei, quia fides introducta firmius, & certius iudicat res fidei esse credendas.

Huic sententiæ fauent Gabriel, Almainus, Aragon, & alij, quos affert Ripalda 1. tom. de ente supernaturali disp. 49. sect. 5. num. 27. Fauet etiam P. Suarez, qui in presenti, disp. 6. sect. 8. num. 12. fatetur iudicium hoc esse naturale in substantia, & elici posse naturali discursu, & lumine intellectus cum generali concursu Dei, & supposita sufficienti experientia signorum, seu motiuorum fundamentum talem credibilitatem. Addit tamen num. 13. & 14. illud iudicium non sufficere ad piam voluntatem supernaturalem credendi nisi adsint, propterea adsint, illuminationes supernaturales in intellectu, quæ adiungunt iudicium illud, quas illuminationes supernaturales, ipse videtur ponere ita, vt sint solum simplices apprehensiones supernaturales, quæ faciant concipere res fi-

dei, propterea oportet ad salutem. Citari etiam potest pro eadè sententia P. Coninch. in presenti disp. 13. dub. 3. vbi docet, iudicium illud esse naturale in substantia, & supernaturale quoad modum: tum quia supponit reuelationem, & propositionem obiecti supernaturalis: tum quia dirigatur ad finem supernaturalem, & propter debilitatem, & obscuritatem nostri intellectus indigemus illustratione gratuita, vt debito modo res fidei proponantur. P. Granado satis obscurè loquitur in hoc puncto: nam tract. 2. disp. 2. dicit, euidentiam credibilitatis non esse actum supernaturalem, sed ordinis naturalis: postea verò tract. 9. disp. 4. n. 4. dicit, iudicium euidentis prærequiritur ad voluntatem credendi debere esse supernaturale in substantia. Sed tamen in priori loco loquitur solum de iudicio speculatiuo, quod est conclusio de credibilitate deducta ex principiis, & motiuis, quæ eam probant; in posteriori autem loco agit de iudicio vltimo pratico, distans hic & nunc esse bonum credere mysteria fidei. Ex quibus tandem constat meritò ab Hurtado disp. 63. §. 6. reprehendi Lorcam, qui disp. 3. 1. num. 6. dicit esse temerarium explicare necessitatem gratiæ, quam Concilia exigunt ad huiusmodi actus, negando eos esse supernaturales in substantia, & ponendo eos solum supernaturales quoad modum, seu necessitatem gratiæ ad eos eliciendos: quod quidem multi, & graues auctores dixerunt.

Contraria tamen sententia verior est, & communis iam inter nostros Recentiores, iudicium illud esse supernaturale secundum substantiam, sicut & ipsam voluntatem credendi. Quam tenent Hurtado loco citato, Ripalda disp. 49. Granado citatus in posteriori loco, & alij Recentiores communiter. Probat primò ex Concilio Araus. 2. can. 7. Celestino epist. 1. ad Episcopos Gallie cap. 9. vbi dicitur, cogitationem, seu primum consilium, quod ad vitam æternam pertinet, ex Dei gratia esse. Concilio Mileuitano can. 4. Vbi dicitur, *Donum Dei esse scire, quid facere debeamus*, ergo cum scire credibilitatem fidei, sit scire, quid debeamus agere, fieri debemus hanc scientiam esse donum gratuitum Dei. Magis expressè Augustinus lib. 2. contra duas Epistolas Pelag. cap. 8. ponderat illud Pauli 2. ad Corinth. 3. non quod sufficienter finem cogitare aliquid à nobis, &c. Sic autem, qui non vident prius esse cogitare, quam credere; nihil enim credit, nisi prius cogitet esse credendum, & hoc vult Apostolus, non esse ex nobis, sed ex gratia. Idem de bono perseverantia cap. 8. ait. *Deum dare curis humano cogitationes pias per quas habeat fidem*, & cap. 13. tractans prædicta verba Pauli. Cogitantes, inquit, credimus, & agimus quicquid credimus. Quod autem attinet ad pietatis viam, & verum Doctrinam, non sumus sufficienter cogitare, &c. Idem de prædestinatione Sanctorum cap. 2. Ildor. lib. 9. de summo bono cap. 10. sic ait: *Doctrina sine adiuvante gratia, quamvis infundatur in aures, ad cor non descendit. Tunc autem Dei sermo aures infusus ad cordis intima peruenit, quando Dei gratia mentem interius, vt intelligat, tangit. Ecce Patres non solum ad volendum credere, sed ad intelligendum, cognoscendum, & cogitandum gratiam desiderant. Ideo hanc gratiam non solum inspirationem, sed illuminationem etiam appellant, vt habetur in Araus. can. 5. vbi dicitur, ad consentiendum prædicationi saluari esse necessariam illuminationem, & inspirationem Spiritus sancti*

sancti. Ergo sicut ex eo quod exigant gratiam ad volendum credere, deduximus *sup. disp. 10. sect. 3.* supernaturalitatem voluntatis, sic debemus colligere supernaturalitatem cogitationis ex auxilio gratiæ, quod exigunt ad cogitandum, & intelligendum.

Nec satis facit, si dicas, istam cogitationem licet sit naturalis, esse tamen ex supernaturali providentia, & peculiari Dei beneficio. Non enim aliter loquuntur Patres, & Concilia de auxilio gratiæ necessario ad assensum fidei, & ad affectum credendi, quam de illuminatione necessaria ex parte intellectus ad voluntatem credendi. Ratio deinde id suadet: quia si ad affectum supernaturalem credendi sufficit cognitio naturalis in substantia, non apparet, cur actus fidei debuerint esse supernaturales, cum ex illis, licet naturales fuissent potuissent procedere actus dilectionis, & aliarum virtutum supernaturalium.

Dices, licet ipsa cogitatio secundum se non sit ex supernaturali providentia, & speciali gratia: ceterum ut congruam ad illam voluntatem posse esse ex tali providentia, quia sub ista consideratione connotat voluntatem supernaturalem, quæ ex tali cogitatione sequetur, & conducentiam ad finem supernaturalem. Sed contra; quia in hoc sensu speciale adiutorium gratiæ non tam requireretur ad cogitandum, quam ad volendum credere, à qua voluntate denominatur cogitatio congrua. Hoc autem non videtur consonum Scripturæ, & Patribus à quibus ipsa cogitatio dicitur indigere auxilio Dei, non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis: non dixit: non fumus sufficientes cogitatione congrua, sed cogitare, & ideo addit: *sufficientia nostra ex Deo est*, non dixit solâ efficaciam, seu congruitatem, sed ipsammet sufficientiam ex Deo esse, ideo etiam Milcentianum dixit, *dominus Dei esse scire quid facere debeamus*: nec addidit *quando id facturi sumus*, quia ipsum scire antecedenter ad operationem requirit auxilium gratiæ, & ipsa cogitatio in ratione propria cogitationis appellatur *illuminatio Dei*, ut ostendatur gratiam non solum consistere in coniunctione cogitationis cum consensu, sed etiam in cognitione obiecti, quæ non debeatur naturæ, nisi Deus ex sua liberalitate vellet mentis nostre oculos illuminare. Deinde in hoc sensu ipsa creatio animæ dici posset non fieri sine speciali gratia Dei; nam etiam illa creatio prævidetur coniungenda cum bonis operibus supernaturalibus eliciendis ab anima. Denique, si hoc solum intenderent Patres, sane nihil decreuissent contra semipelagianos, neque enim semipelagiani, nec aliquis unquam dubitare potuit, quin antecederet ad voluntatem credendi necessaria esset aliqua cogitatio, quæ esset congrua, si consensus voluntatis sequeretur; ergo Patres ultra hanc necessitatem cogitationis congruæ, quam ipsi negare non poterant; probare voluerunt ulterius aliam necessitatem auxilij Dei peculiari, sine quo illa cogitatio haberi non poterat, eo quod esset cogitatio superioris ordinis & indebita toti naturæ. Denique Concilia, & Patres non solum exigunt congruitatem, quæ supra cognitionem solum addit consensum voluntatis, sed etiam exigunt illuminationem, quæ tota se tenet ex parte intellectus, & quæ etiam deficiente consensu datur in eo, qui resistit, & fortasse maior, quam in eo, qui consensit, & hanc illuminationem dicunt esse gratiam Spiritus sancti.

Secundò ergo à priori probatur conclusio, quia si ad voluntatem credendi supernaturalem sufficeret cogitatio naturalis, ergo & ad alios omnes actus voluntatis supernaturalis sufficeret cognitiones naturales obiectorum: cur enim magis potest amari supernaturaliter bonitas credendi naturaliter cognita, & non etiam bonitas Dei naturaliter cognita poterit supernaturaliter amari; sanè nullum sufficiens discrimen poteris reddere: ergo dicendum est, ad omnem volitionem supernaturalem prærequiri cognitionem proportionatam, & eiusdem ordinis: sicut etiam ad amorem voluntatis non sufficit cognitio materialis Phantasiæ, sed cognitio intellectualis, & eiusdem ordinis. Habet enim se, ut *supra* diximus appetitus elicited ad cognitionem, sicut appetitus innatus ad naturam; quare sicut ponitur diversus appetitus innatus pro diversitate naturæ, sic etiam pro diversitate principij cognoscitivi diversificantur appetitus eliciti. Est enim potentia appetitiva passio essentialiter orta à potentia cognoscitiva; & ideo omnis potentia appetitiva supponit cognoscitivam sibi correspondentem, & proportionatam cui conaturaliter talis appetitiva debeatur, ergo sicut potentia volitiva spiritalis supponit cognoscitivam spirituales; sic volitiva supernaturalis supponit cognoscitivam supernaturalem, ut diximus, & explicuimus *disp. præcedenti sect. ultima*.

Vnde obiter impugnari potest id, quod dicebat P. Suarez, interuenire debere apprehensiones supernaturales, quibus mediis illuminat nos Spiritus sanctus ad volendum credere: ipsum tamen iudicium credibilitatis esse naturale, & ex solis viribus naturæ. Hoc, inquam, impugnari potest primò, quia vel apprehensiones illæ illa absque ullo iudicio sufficiunt ad volendum credere, ut aliqui dicunt, quos postea referemus; vel non sufficiunt sine iudicio. Quod secundum ipse Suarez supponit; nam n. 14. post medium sic ait: *ut voluntas moueatur, præsertim honestè ac prudenter, duo sunt necessaria, scilicet sufficiens apprehensio obiecti, & iudicium quod expediat illud credere: quia ergo voluntas credendi honesta est etiam supernaturalis, requirit ex una parte iudicium prudens de credibilitate obiecti: quia verò illud iudicium datur de obiecto supernaturali per medium naturale, ideo necessaria est illuminatio diuina, quæ eleuet intellectum ad concipiendum illud obiectum altiori, & supernaturaliori modo, &c.* Quo supposito, argui potest contra ipsum, quia in primis, si ad voluntatem illam utrumque prærequiritur, non apparet, cur magis apprehensio, quam iudicium debeat esse supernaturalis, & cur non è contra apprehensio possit esse naturalis, dum iudicium sit supernaturale: imò magis videtur requiri supernaturalitas in iudicio, quam in apprehensione; nam apprehensio non videtur concurrere immediatè, aut mouere proximè voluntatem, sed remotè, & mediatè, quatenus proponit obiectum, quod postea iudicetur; alioquin si apprehensiones possunt immediatè mouere voluntatem non requiretur iudicium, quod tamen necessariò requiri dicitur P. Suarez. Non ergo conducunt apprehensiones, nisi mediatè generando iudicium, quod immediatè voluntatem moueat. Non enim est sermo de aliis apprehensionibus requisitis ad assensum fidei intellectuales; nam illæ proponunt aliud obiectum diuersum, nempe illud, in quod fertur assensus fidei;

Probatur ratione à priori.

Impugnatur P. Suarez.

quæ apprehensiones non possunt concurrere saltem immediatè ad voluntatem credendi, quæ voluntas non versatur circa verum bonum, vt constat, atque ideo non potest moueri immediatè à veritate obiecti, sed à bonitate credendi obiectum taliter propositum: quare sermo est solum de apprehensione bonitatis credendi, ex qua generatur iudicium de eadem bonitate. Quod ergo apprehensio hæc sit supernaturalis, parum refert si iudicium ipsum, quod immediatè & proximè mouet voluntatem, non est supernaturale, sed naturale. Nec satisfaciunt, quod dicit Suarez paulo antea, deesse in illo iudicio naturali potestatem, seu efficacitatem ad mouendam voluntatem, & quasi eleuandam ad actum supernaturalem & ad hoc coniungendam esse illuminationem illam supernaturalem. Hoc, inquam, non satisfacit, quia apprehensio illa supernaturalis non eleuat vtcumque voluntatem, solum quasi principium, sicut habitus infusus ad supplendum defectum potentie naturalis in ordine ad actum, & effectum supernaturalem: sed debet eleuare per modum illuminationis, proponendo bonitatem obiecti, & illuminando. Hoc autem non potest facere apprehensio, si iudicium necessarium etiam est; nam licet aliqui dicant, posse voluntatem moueri à simplici apprehensione sine iudicio, vt postea videbimus: illi tamen omnes, qui dicunt requiri iudicium nec sufficere apprehensionem simplicem, consequenter dicunt, id esse, quia apprehensio solum illuminat immediatè intellectum ad iudicandum, à quo solo iudicio potest illuminari proximè voluntas, & moueri saltem ad affectus absolutos; Alioquin vt dixi, apprehensio illa sola supernaturalis sufficeret sine alio iudicio de bonitate credulitatis: quare illa duo non videntur satis consequenter asseri, & coniungi in hoc modo dicendi.

7 Vnde arguitur secundò, quia obiectum illius apprehensionis, siue sit naturale, siue supernaturale, non apparet, cur non possit terminare etiam actum iudicii supernaturalis, cum terminet apprehensionem supernaturalem, & omnis apprehensio, maximè quæ proponit euidenter bonitatem obiecti (proptèr hanc apprehensionem proponi debet bonitas credendi) apta sit ad generandum actum iudicii circa idem obiectum; si ergo interuenit apprehensio supernaturalis, & hæc debet esse de bonitate credendi, (alioquin non posset mouere voluntatem ad volendam fidem, & credulitatem, quia bona est) non apparet, quomodo ex illa apprehensione non generetur iudicium etiam supernaturale de eodem obiecto, & de tali bonitate credendi.

8 Tertiò impugnat, quia si ad voluntatem supernaturalem credendi sufficit iudicium naturale, integumentum illustrationis, & apprehensione supernaturali, idem dici posset in aliis voluntatibus supernaturalibus elicitis ab aliis virtutibus, sufficere ad illas iudicium vltimum naturale, requiri tamen simul aliquam illustrationem, & apprehensionem supernaturalem, quæ eleuet voluntatem, & illuminet sufficienter ad effectum supernaturalem, atque adeo tolletur de medio necessitas iudicii supernaturalis ad quolibet affectus supernaturales aliarum virtutum, & solum requireretur iudicium naturale cum apprehensione supernaturali.

9 Nec etiam idem inconsequentie periculum arguitur in fugit P. Coninch. loco supra citato, dum argu-

menta quibus probare vult supernaturalitatem quoad modum in eò iudicio, probare videntur supernaturalitatem etiam in substantia, quam ipse negat. Probat enim in primis *num. 2. 1.* non esse supernaturalem in substantia, primò, quia alioquin fides non esset initium, & fundamentum vitæ, & status supernaturalis, sed initium inchoetur ab illo iudicio præcedente voluntatem credendi, quod videtur esse contra Patres non agnoscetes initium aliud præter fidem. Secundò quia fides, spes, & charitas ideo ponuntur supernaturales, quia sunt media per se ordinata ad finem supernaturalem, cum quo debent habere proportionem, & ad meritum præmij omnino supernaturalis: illud verò iudicium non constituit nos vilo modo etiam inchoatiue in statu merendi, neque per se meretur, aut ordinatur ad meritum vitæ æternæ, nisi remore, & ratione alterius, quatenus est conditio prærequisita ad fidem.

Vtraque ratio probaret, nec esse supernaturalem quoad modum, prima; quia Patres dicentes, fidem esse initium vitæ spiritualis, non loquuntur solum de initio supernaturali in substantia, sed de quolibet initio, imò potissimè dicebant ad excludenda opera facta viribus naturæ, ne ab ipsisumeretur initium salutis, & iustificacionis aut meriti in ordine ad salutem, loquebantur quippe contra Pelagium ponentem initium salutis ex operibus naturalibus; Vnde Augustinus ep. 104, concludit. *Restat igitur, vt ipsa fides, vnde omnis iustitia sumit initium, non humano tribuatur merito, neque ullis meritis, sed gratiarum Dei donum esse fateamur, si gratiam veram, id est, siue meritis cogitamus, quoniam inde incipiunt bona quæcumque sunt merita.* Ad quod videri possunt plura alia loca apud Suarez lib. 1. de Gratia cap. 20. *num. 11. & 12.* Non minùs ergo esset contra Patres ponere initium salutis ante fidem, quod esset supernaturale quoad modum, quàm si esset supernaturale quoad substantiam: neque enim Pelagius ponebat ante fidem initium salutis supernaturale in substantia, sed omnino naturale, quod tamen Patres omnino excludere contendebant.

Vnde secunda etiam ratio non minùs retorqueri potest contra eundem auctorem; quia non minùs iudicium illud credibilitatis ordinatur ad salutem & ad meritum, quàm actus fidei; si quidem iudicium illud est prærequisitum, & proximè mouet ad piam voluntatem credendi, quæ non minùs est meritoria salutis, quàm alie voluntates bonæ, quæ oriuntur ex fide; nam sicut alie in peccatore sunt solum merita de congruo, & in homine iusto sunt merita condigna, ita pia voluntas credendi in peccatore est meritoria de congruo, & in homine iusto est de condigno; nec aliunde, nisi ab illa pia voluntate fides ipsa denominatur meritum congruum, vel condignum in ordine ad salutem; non est ergo maior ratio, cur assensus fidei debeat esse supernaturalis in substantia, quàm iudicium præcedens credibilitatis.

Omnes ergo respondere debemus, quando Patres dicunt, fidem esse initium meritum, & vitæ spiritualis nomine fidei comprehendere ipsam etiam voluntatem credendi à qua assensus fidei habet suam bonitatem moralem formalem, & totam rationem meriti, ita vt & ipsa etiam voluntas credendi, sit ex gratia peculiari per Christum, & illuminatio

illuminatio etiam præcedens ad volendum credere sit donum Spiritus sancti, propter ipsum Patres in verbis supra relatis expressè docuerunt. Imò inde probant initium salutis esse debere ex gratia, quia fides & voluntas credendi, quæ est initium salutis, & primum meritum, procedere debet ex gratia, & illuminatione præcedenti Spiritus sancti: non ergo excludunt iudicium credibilitatis, imò illud includunt in ipso initio salutis completè sumpto.

13 Restat nunc breviter respondere ad fundamenta eorum, qui volunt iudicium hoc esse naturale. Primò arguunt, quia hoc iudicium supernaturale non potest esse obscurum, quia esset actus fidei, vel certè prærequireret voluntatem aliam determinantem intellectum, ad quam voluntatem prærequireretur aliud iudicium, de quo esset eadem difficultas. Sed nec posset esse evidens, quia in via non habemus actus evidentes supernaturales, sed solum obscuros: tota enim evidentiā, quam habemus, oritur ex lumine naturæ, & ratione naturali convincente intellectum ad assensum: quæ naturalis evidentiā non inducit necessitatem, nisi respectu virium naturalium intellectus. Hoc tamen, & ferè alia argumenta quæ afferunt, procedunt ex principio falso, quod supponunt, nempe non posse esse actum supernaturalem in substantia nisi versetur circa obiectum supernaturale, hoc est, tale, ut non posset actu naturali cognosci, sed exigat actum supernaturalem. In quo quidem non video quomodo consequenter loquantur ponentes voluntatem credendi supernaturalem in substantia, & id de iudicio præcedente negantes. Voluntas enim nec habet, nec habere potest obiectum aliud, nisi quod ab intellectu proponitur amandum. Peto ergo an voluntas credendi, quæ supernaturalis est, habeat obiectum aliquod supernaturale? quod si id concedant, quia habet pro obiecto honestatem fidei, quam amat, idem certè obiectum habet iudicium præcedens; non potest enim voluntas ferri, nisi in illam eandem bonitatem, & honestatem, quam prius intellectus ei proponit. Sicut ergo bonitas illa fidei potest terminare voluntatem supernaturalem, cur non poterit eadem terminare cognitionem etiam supernaturalem. Aliqui ergo dicunt, iudicium hoc esse supernaturale ex obiecto, quia repræsentat honestatem credendi absque formidine repertam in assensu supernaturali. Ita Hurtado *disp. 63. §. 10.* Alij melius, & facilius negant supernaturalitatem iudicii provenire ex supernaturalitate obiecti; supponunt enim potuisse esse actus naturales circa eadem obiecta, circa quæ versantur de facto actus intellectus, & voluntatis, quos habemus in via; ita cum alijs Ripalda *dicta disp. 49. de ente supernaturali sect. 5. num. 3.* obiectum itaque de se indifferens est, ut cognoscatur, vel ametur per actum naturalem, vel supernaturalem: Deus tamen elevans hominem ad finem supernaturalem elevat etiam ad actus supernaturales proportionatos fini supernaturali, & statui gratiæ supernaturali. Vnde nec est repugnantia, quod de facto habeamus actus aliquos supernaturales evidentes, qui necessarij sunt ad hanc seriem actuum fidei, & aliarum virtutum, quos exercemus. Sic enim diximus *disp. 1. sect. 6.* posse aliquando esse evidenter actum supernaturalem, quo iudicamus infinitam veracitatem Dei. Imò idem Ripalda *ubi supra*, dicit, de facto prudentiam infusam elicere assensus evidentes, quibus iudicat,

Deum esse amandum, superiori esse obediendum, & alia similia. Quod tamen loquendo saltem de iudicio non ultimo circa honestatem operis, mihi difficilius est, quia prudentia infusa in ordine ad operationem aliarum virtutum præter ipsam fidem, subordinatur eidem fidei, & proponit honestatem operis dependentem ab aliqua revelatione Dei, vel ab aliqua veritate reuelata, ut dixi *disp. 1. sect. 13.* ut ita verum sit, merita earum virtutum procedere ex fide, & fidem esse principium, & fontem totius meriti; in ordine tamen ad ipsam fidem, quæ non potest fundari in eadem fide, non est inconueniens dari aliquam cognitionem evidentem supernaturalem.

14 Sed contra urget secundo Suarez *dicta sect. 8. num. 2.* quia ratio, & medium, per quod habetur iudicium illud, est naturale, & per discursum naturalem potest fieri, videlicet hoc modo: *Quidquid sufficienter proponitur est credibile: hoc obiectum sufficienter proponitur, ergo est credibile*, in quo discursus maior est nota per se lumine naturali, minor etiam experimento cognoscitur, ergo iudicium de conclusione naturale est. Granado licet *tract. 2. disp. 2. num. 5.* dixisset evidentiā credibilitatis esse conclusionem elicita virtute præmissarum; postea tamen *tract. 9. disput. 4. num. 11.* loquens de ultimo iudicio practico evidenti, quod præcedit affectum credibilitatis, dicit non esse discursum, sed simplicem assensum, quem intellectus facit, supposita aliqua propositione mysterium fidei, qualis requiritur ad credendum. Ripalda verò *d. disp. 49. num. 32.* dicit, iudicium hoc non esse quidem acquisitum per discursum præcedentibus alijs iudicijs supernaturalibus, esse tamen quendam virtutalem discursum continentem iudicium evidens credibilitatis, ut obiecti materialis, & testimoniorum, quæ mysteria fidei reddunt sufficienter credibilia, ut obiecti formalis; quemadmodum discursus quidam virtualis est assensus supernaturalis fidei, & cognitio supernaturalis. *Actus de existentia divina: id enim prævia apprehensione perfecta argumentorum fidei, facile potest contingere.* Hæc ille, in quibus in primis non placent exempla, quæ affert: nam cognitio, quam Angelus naturaliter habet de existentia Dei per creaturas, non est propriè discursus virtualis, ut diximus *supra disp. 7. sect. 2.* quia non infert unum ex alio, sed cognoscit unum in alio, tanquam in medio, quod quidem non sit medium ex quo, sed medium in quo aliud cognoscitur; in quo nullus potius discursus intercedit, quia non est duplex assensus etiam virtualiter, sed vnicus indivisibilis, & simplicissimus, quo dicitur, *creatura hæc pender à Deo existenti: esset autem discursus virtualis, si diceret, Deus existit, quia creatura dicit ordinem ad ipsum: ut ibi latius explicuimus.* Quare si iudicium credibilitatis est, sicut cognitio illa Angelica, non erit discursus nec formalis, nec virtualis. Vnde non bene assertur illud alterum exemplum assensus fidei: in illo enim datur verè, & propriè discursus saltem virtualis, quo dicitur, *Incarnatio facta est, quia Deus est summè verax, & illam revelavit.* Omnis autem talis discursus virtualis resolui potest in formalem, in quo eadem conclusio inferatur ex præcedentibus præmissis; quare si iudicium credibilitatis est similis assensui fidei, consequens est, ut sicut in fide potest intervenire discursus formalis, ut concedit idem auctor *disp. 55. sect. 5. n. 31.* Sic etiam iudicium credibilitatis

litas possit ex præcedentibus præmissis inferri.

15

Ego existimo, iudicium hoc posse utroque modo fieri, nempe per discursum, & sine discursu, & utroque casu posse esse supernaturale. Et in primis potest fieri per discursum formalem, vel virtualem, quo ex modo, quo res fidei proponuntur, inferamus euidenter, eas esse prudenter credibiles, & debere credi. Nec video, cur hoc non possit esse iudicium vltimum, & proximè ac sufficienter mouens ad piam voluntatem credendi: nam esse genitum ex discursu non tollit, quod sit practicum, & ostendat vltimè amabilem, seu volubilem honestatem, & bonitatem fidei. Et quamuis ante voluntatem credendi supponatur etiam cognitio reflexa de certitudine radicali actuum præcedentium, quibus proponitur obligatio credendi, vt explicuimus *disp. 5. sect. 1.* quam cognitionem diximus esse intuitiuam, cum versetur circa statum, quem habent in intellectu objecta fidei, & circa modum, quo proponuntur, qui modus cum sit intra nos, potest intuitiue à nobis percipi ea ratione, qua percipimus nostros actus intellectus, & voluntatis: illa tamen cognitio reflexa, non videtur esse vltima, vel certè non est *necesse*, quod sit vltima; nam iudicium vltimum proponens voluntati objectum amandum debet iudicare de bonitate objecti amandi: illa autem cognitio reflexa non tam videtur iudicare de bonitate actus fidei, quàm de certitudine actuum præcedentium, quibus proponitur obligatio, & honestas credendi: quare restat, quod ex illa cognitione inferatur alia de honestate & bonitate credendi, quod solum vltimum iudicium proximè mouens voluntatem, vt velit assensum fidei propter eius bonitatem, oportet quod sit supernaturale, vt habeat proportionem cum affectu pia affectionis, qui debet esse supernaturalis. Nec obstat, quod præmissa sint naturales: quia iam vidimus *suprà disp. 1. sect. 13.* assensum conclusionis Theologicæ esse posse supernaturalem, licet vna præmissa sit naturalis. Nam vt sæpe diximus, supernaturalitas horum actuum non provenit ex objecto exigente de se actum supernaturalem, sed ex eo, quod Deus eleuat per concursum, & principia supernaturalia ad actus voluntatis pertinentes ad salutem, & ad cognitiones saltem proximè conducentes & mouentes ad eiusmodi actus voluntatis. Aliunde verò non debemus ponere supernaturales omnes actus intellectus, qui remotè possunt deferuire ad affectum voluntatis supernaturalem, vt vidimus *suprà disp. 9. sect. 4.* quia aliquoquin maxima pars nostrarum cogitationum esset supernaturalis in substantia. Quod si adhuc aliquis velit, illam etiam esse priorem notitiam euidentem de certitudine obligationis, ex qua infertur vltima conclusio practica, esse supernaturalem, non erit multum de hoc contendendum.

16

Addo ergo, posse etiam iudicium illud vltimum euidenter credibilitatis poni sine discursu, sed vt notitiam quandam immediatam de bonitate, & honestate credendi, prout indicant auctores citati. Posita enim notitia motiuorum credibilitatis, & cognitione reflexa, de modo, quo apprehenduntur, & proponuntur, potest intellectus sine vilo discursu, sed immediatè iudicare, in his circumstantiis, & cum his notitiis præcedentibus, honestum, & necessarium esse credere propter diuinam reuelationem ea, quæ proponuntur

credenda. Quod in exercitio etiam aliarum virtutum contingere videtur: ad voluntatem enim honestam subueniendi huic indigenti non est necesse semper formare hunc discursum: *honestum est subuenire indigenti: iste nunc indiget: ergo honestum est ei subuenire.* Sed visa eius indigentia, possumus formare sine discursu iudicium vltimum practicum immediatum dictans, in his circumstantiis, & cum tali notitia indigentie honestum esse huic subuenire, quod iudicium pertinet ad prudentiam. Similiter ergo honestas fidei potest practicè iudicari absque discursu, attentis circumstantiis, & notitia reflexa de modo, quo motiua nobis propoſita sunt: tunc enim ex terminis patet, honestum esse in his circumstantiis non dissentire, sed credere, quæ proponuntur.

Vnde obiter infero, prudentiam infusam posse fortasse aliquando vtriusque generis actus dicere, scilicet mediatos cum discursu, atque etiam immediatos, & sine discursu. Cum enim vtrique actus deferuire possint immediatè, & proximè per modum iudicii practici vltimi ad voluntatem supernaturalem, vtrique debent esse supernaturales, & eliciti, vt suppono à prudentia infusa. Cum hoc tamè discrimine, quod iudicia sine cum discursu sine fine illo, quæ deferuiunt immediatè ad voluntatem piam credendi, non debeant fundari in fide, nec in auctoritate diuina, sed aliunde debeant iudicare de bonitate, & honestate credendi. Cum enim præsupponatur ad fidem, non debent oriri ex fide, sed aliquo modo fidem inchoare. At verò iudicia practica vltima circa honestatem aliarum virtutum infusarum, debent, si aliquando sunt, fundari in fide, & auctoritate diuina, vt hoc modo merita omnia supernaturalia præter ipsam fidem oriantur à fide. Et quidem quando iudicium practicum vltimum sit per discursum, facile intelligitur, quo modo oriatur ex fide; procedere enim potest ex vna præmissa de fide, qua creditur, v.g. eleemosynam esse honestam, quia Deus ita testatur, & ex altera, qua iudicatur in his circumstantiis concurrere conditiones saltem apparentes eleemosynæ, ex quibus concluditur bonum esse hunc & nunc subuenire huic proximo petenti, &c. Quæ conclusio practica pertinet ad prudentiam infusam, vt diximus *suprà disp. 1. sect. 13.* Quando verò iudicium practicum vltimum non est conclusio deducta per discursum, sed cognitio immediata dictans bonum esse hunc & nunc subuenire huic petenti, quem actum diximus pertinere posse aliquando etiam ad prudentiam infusam, quando immediatè mouere potest ad voluntatem supernaturalem eleemosynam: tunc, inquam, hic etiam actus fundatur in fide, & oritur à fide: quia licet non habeat pro motiuo formali intrinseco objectum formale fidei (non enim credit bonum esse hanc eleemosynam, quia id Deus dicit, sed ex terminis iudicat bonam esse in his circumstantiis) supponitur tamen præcognita bonitas huius eleemosynæ ex motiuo fidei, & post factam reflexionem supra has omnes notitias, & supra earum certitudinem, & modum, quo hæc omnia proponuntur intellectui, succedit iudicium illud practicum immediatum, quo ex ipsis terminis intellectus dictat, in his circumstantiis, hoc est, stantibus talibus notitiis de bonitate eleemosynæ, bonum, & aliquando etiam obligatorium esse subuenire petenti: quod iudicium oritur etiam ex fide: non ita vt habeat pro motiuo etiam par-

tiali testimonium Dei, sed ita ut notitia præcedens fidei de bonitate, aut necessitate eleemosynæ, sit una ex circumstantiis, in quibus ex terminis apparet bonitas eleemosynæ huius hinc & nunc eligendæ, quod sufficit, ut voluntas dandi hanc eleemosynam ortum habeat ex fide, & fundetur in fide, si quidem vltima bonitas practica huius eleemosynæ eligendæ resultat partialiter ex præcedente notitia fidei de bonitate eleemosynæ, debet autem iudicium hoc vltimum practicum esse supernaturale, cum ex ipso immediatè, & proximè moueatur voluntas ad electionem huius eleemosynæ. Adde tamen, communiter, & regulariter non videri posse contingere eiusmodi actus prudentiæ infusæ circa materias aliarum virtutum sine discursu ex fide; quia fides communiter non docet, eleemosynam hinc & nunc esse honestam, sed reuelat solum honestatem misericordiae, castitatis, &c. in communi, quare cum hinc constaret ex circumstantiis præsentibus, interuenire obiectum illius virtutis, inferrius per discursum honestatem huius actionis in particulari. Si tamen aliquando fide constare posset honestas particularis hinc & nunc, posset prudentia ex reflexione supra hanc notitiam iudicare immediatè hinc & nunc stante tali notitia fidei ita esse operandum.

Possit tamen dubitari, an utriusque generis iudicia eliciantur ab eodem habitu infuso prudentiæ, an à diuersis. Videntur enim non posse pertinere ad eundem habitum, cum nullum habeant obiectum formale etiam partialē commune: nam licet conclusiones omnes prudentiæ infusæ in materia earum virtutum respiciant tantquam motiuum formale pariale auctoritatem diuini testimonij, & ideo possint pertinere ad eundem habitum infusum prudentiæ: iudicia tamen immediatè practica non habent vllō modo pro motiuo etiam partiali auctoritatem diuinam, sed singula habent pro motiuo veritatem honestatis particularis practicæ, quæ confurgit ex circumstantiis præsentibus, quæ honestas peculiaris affirmatur immediatè per singula illa iudicia practica, quare non minùs videntur differre inter se iudicia illa, quàm differant volitiones consequentes eorum obiectorum; quæ tamen, quia singulæ habent pro motiuo adæquato honestatem propriæ virtutis, non pertinent ad eundem habitum infusum voluntatis, sed ad plures diuersos.

Potest autem hoc confirmari primò ex iis, quæ diximus *ubi supra dicta disp. 1. sect. 1. 3.* idè vnum habitum infusum sufficere ad omnes conclusiones practicas circa honestatem virtutum moralium diuersarum, licet in voluntate sint plures habitus infusi ad ea obiecta amplectenda; quia voluntas non respicit intrinsecè motiuum fidei, sed solum honestatem obiecti; prudentia autem infusa in omnibus iis conclusionibus practicis respicit intrinsecè saltem partialiter motiuum fidei: vnde fieri videtur, quod quando iudicia practica prudentiæ infusa, non respiciunt intrinsecè motiuum fidei, sed solum honestatem obiecti, non possint magis pertinere ad eundem habitum infusum, quàm actus voluntatis, qui versantur circa honestates diuersarum virtutum.

Confirmatur secundò ex dictis *eodem loco*, ubi diximus, iudicium credibilitatis supernaturale non pertinere ad eundem realiter habitum prudentiæ infusæ, à quo eliciuntur iudicia practica

Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuina.

circa honestates aliarum virtutum; quia nimirum alia omnia iudicia habent pro motiuo intrinsecè partiali auctoritatem diuinam, seu motiuum fidei, quod motiuum non habet iudicium credibilitatis, cum non affirmet honestatem credendi, quia Deus eam reuelauit, sed propter alia motiua, vel immediatè, & ex terminis. Propter eandem ergo rationem hæc iudicia practica, quæ non sunt conclusiones deductæ ex fide, non pertinebunt ad eundem habitum, ad quem pertinent illæ conclusiones, quia non magis habent pro motiuo intrinsecè partiali testimonium Dei, quàm illud habeat iudicium elidens credibilitatis.

Hæc sanè probabilem reddunt hanc partem, pro qua sunt Auctores graues, quos *loco citato* adduximus, docentes prudentiam infusam non esse vnum simplicem habitum, sed aggregatum ex pluribus partialibus. Sed neque in hoc puncto aliquid possumus certò definire: responderi enim posset, hæc omnia iudicia practica pertinere adhuc ad eundem simplicem habitum infusum: nam licet non sint conclusiones deductæ ex eodem motiuo formali partiali reificationis diuinæ, sed cognitiones practicæ immediatæ de honestate obiecti: videntur tamen habere aliquam vnitatem, & communicationem in obiecto formali, quia ipsamet honestas practica operationis, de qua fertur vltimum iudicium practicum, resultat partialiter ex eo, quod proposita sit taliter honestas eleemosynæ, v. g. vel temperantiæ, per notitiam fidei præcedentem circa honestatem talium obiectorum, quæ notitia fidei taliter proposita est una ex circumstantiis, ex quarum circumspeditione, & reflexione fit postea iudicium illud practicum immediatum; quare in iis omnibus videtur esse aliquid commune ex parte obiecti, nempe notitia fidei præcedens circa honestatem communem talis virtutis, quod videtur sufficere, ut idem habitus infusus possit ad ea omnia extendi. Præsertim cum hæc omnia iudicia practica eodem modo subordinentur fidei, eamque supponant, & in ea fundentur modo supra explicato. Nec eadem est ratio de actibus voluntatis virtutum infusarum; ij enim nullo modo attingunt formaliter intrinsecè fidem, vel eius obiectum formale, ut obiectum suum, sed solum honestatem, & conuenientiam cum natura rationali, cum tamen iudicium practicum respiciat formaliter fidem, cum ex terminis ipsis, hoc est, ex tali propositione honestatis reuelatæ, & talibus circumstantiis iudicet, operationem hanc esse honestam. Denique nec videtur esse eadem ratio de iudicio credibilitatis, ut illud etiam pertineat ad eundem habitum infusum: nam iudicium illud nec fundatur in fide, nec habet fidem, aut eius obiectum pro motiuo, vel obiecto formali partiali; quare minùs conuenit cum iudiciis practicis circa alias virtutes, quàm ipsa iudicia conuenient inter se.

Video, hæc omnia exposita esse obiectiōibus, & responsionibus: posset enim opponi, quod sicut iudicia illa practica immediatè attingunt ex parte obiecti partialiter ipsam fidei notitiam tantquam circumstantiam constituentem vltimam honestatem practicam talis operationis; sic etiam voluntas eleemosynæ subsequens respiciat intrinsecè eandem notitiam fidei, debet enim attingere eandem omnino honestatem, quæ vltimò, & proximè proponitur per iudicium vltimum practicum: quare si iudicium practicum proponit honestatem practicam constitutam partialiter ex cir-

cunctantiis, quarum vna est notitia fidei præceden; eandem honestatem constitutam ex eisdem circumstantiis debet attingere voluntas consequens: vnde iam omnes voluntates supernaturales diuersarum virtutum ortæ ex talibus iudiciis practiciis immediatis possent habere inter se eandem vnitatem sufficientem, vt possent procedere ab eodem habitu infuso voluntatis, quam habent iudicia practica præcedentia.

Contra discrimen etiam assignatum iudicij credibilitatis opponi posset, quod licet iudicium illud non supponat actum fidei, nec illum attingat ex parte obiecti tamen circumstantiam honestatis; supponit tamen propositum obiectum fidei, & eius motiua, & ex hac propositione, tanquam ex motiuo, vel circumstantia præcedente iudicat obligationem credendi, & eius honestatem; quare iam videtur attingere ex hac parte obiecti aliquid commune cum illis aliis iudiciis, ratione cuius possent pertinere ad eundem habitum infusum, si omnia illa possunt ad eundem habitum pertinere propter non multo maiorem convenientiam, quam habere videntur ex parte obiecti

22. Vides totum hoc punctum problematicum esse in quo pro neutra parte firmū sit fundamentum ad oppugnandum, vel propugnandum. Ego sanè ægre feror ad multiplicandos habitus infusos sine aliqua necessitate: quare, licet facile concedam in prudentia acquisita non esse eundem adæquatè habitum, qui eliciat iudicium practicum per discursum, & ex aliis præmissis, & qui eliciat iudicium practicum sine vilo discursu etiā virtuali, sed ex terminis; quia obiectum formale vtriusque iudicij est diuersum: loquendo tamen de habitu infuso non est tanta necessitas multiplicandi habitus; neque enim debemus solum attendere ad obiecta, sed etiam ad finem, ad quem eiusmodi habitus infunduntur, vt fiant operationes proportionatæ nostræ salutis supernaturali. Quare si in ordine ad eum finem vnus actus, vel vnum obiectum æquiualeat ferè alteri, non debet dari habitus infusi diuersi, licet in se habeant differentiam specificam, vel etiam maiorem, propter quod diximus supra *disp. præcedenti*, eundem habitum infusum, elicere actus reflexos supra honestatem formalem actus sui directi, quia vtraque bonitas æquiualeat ad finem salutis. Similiter ergo in casu nostro videtur esse æquiualentia inter iudicium de honestate, quod sit conclusio deducta ex actu fidei, & alia præmissa, & inter iudicium de eadem honestate, quod non sit conclusio, sed assensus immediatus ex terminis, quo practice iudicamus, in his circumstantiis, & stante tali propositione obiecti, & tali notitia fidei de honestate in communi talis virtutis, honestum, & necessarium esse credere. Ad finem enim horum actuum supernaturalium parum videtur referre, quod iudicium illud fiat cum discursu, vel sine discursu ex apprehensione circumstantiarum; quare non immerito possumus credere eundem habitum ad vtrumque iudicij genus extendi. Vnde rursus videtur inferri, non esse plures habitus infusos ad hæc iudicia pro diuersitate honestatum, quas proponunt: quia cum dixerimus *dicta sect. 13*, eundem habitum infusum elicere conclusiones illas practicas circa honestates omnium virtutum, & aliunde nunc ponamus in ordine ad finem horum habituum supernaturalium æquiualeere conclusiones practicas, &

iudicia etiam practica sine discursu circa eandem honestatem: consequens est, vt vnus, & idem habitus infusus, qui sufficit ad omnes illas conclusiones practicas, sufficiat etiam ad iudicia illa omnia practica sine discursu circa eandem honestatem, dummodo ea omnia iudicia practica fundentur in fide eo modo, quem *sup.* explicauimus.

Cum hoc denique stare potest, quod ad iudicium evidens vltimum, & practicum credibilitatis, siue illud cum discursu, siue sine discursu fiat, detur habitus infusus distinctus ab habitu, qui elicit iudicia practica circa honestates aliarum virtutum. Vidimus enim aliquam maiorem diuersitatem esse inter iudicium illud credibilitatis quod non fundatur in fide, & illa alia iudicia circa honestates aliarum virtutum, quæ omnia fundantur in fide, quam sit inter iudicium circa misericordiam, & iudicium circa temperantiam, &c. quando vtrumque fundatur in fide. Qui cæcilius diuersitatis, licet magnus fortasse non sit, ponit tamen sufficere per modum congruentiæ ad distinguendos eos habitus infusos, quorum distinctio expediebat ad hanc seriem actuum, & habituum supernaturalium, in qua sicut Deus voluit fidem esse separabilem à spe, & spem à charitate, & ideo multiplicauit realiter eos habitus; ita voluit etiam, quod in peccatore simul cum actibus fidei, quos in statu peccati exercet, præcedant iudicia credibilitatis supernaturalia necessaria ad eas voluntates credendi, atque adeo sicut manet etiam habitus infusus pie affectionis ad volendum credere, maneat etiam in intellectu habitus infusus necessarius ad iudicia credibilitatis, cum sit eadem ratio de permanentia vtriusque habitus. Cum ergo aliunde communis sententia supponat non manere in peccatore habitus infusos aliarum virtutum moralium, consequens videtur, quod nec maneat in intellectu prudentia infusa in ordine ad actus earum virtutum; oportebat ergo, vt in hac serie, & ordine darentur separabiles, & distincti habitus infusi ad iudicium circa honestatem credendi, & ad iudicia circa honestates aliarum virtutum: quæ distinctio habituum non erat etiam violenta, quæ maior vnitas repetitur, vt diximus, inter obiecta iudiciorum aliorum, quæ omnia fundantur in fide ad inuicem comparata, quam inter illa iudicia, & iudicium credibilitatis, quod neque oritur ex fide, neque illa fundatur: & hæc sufficiat dixisse occasione illius argumenti, in quo petebatur, an iudicium hoc credibilitatis fiat cum discursu, vel sine illo; quæ forte questio non erat tanti ponderis, cum vtrique modo possit esse iudicium supernaturale, sed ne quispiam fortasse putaret, magnum in ea latere mysterium, oportuit, breuiter insinuare difficultatis capita, quæ pro vtraque parte poterat occurrere.

Vltimò itaque contra supernaturalitatem iudicij credibilitatis argui solet, quia non potest explicari ad quem habitum infusum pertineat iudicium illud, nec quale principium supernaturale habeat. Ad hoc tamen respondetur *sectio* ne sequenti.